

Hallituksen esitys Eduskunnalle arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 96/2008 vp) täydentämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta annettua hallituksen esitystä, jonka tavoitteena on tehostaa rahapelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemistä sekä lisätä viranomaisten keinoja puuttua lainvastaiseen rahapelitoimintaan.

Täydentävässä esityksessä ehdotetaan samassa tarkoituksessa lisättäväksi rikoslakiin

17 lukuun rahapelitoiminnan yhteydessä tehdyille arpajaisrikokselle rahapelitoiminnan huomattavan yhteiskunnallisen ja taloudellisen merkityksen vuoksi ankarammin rangaistava tekomuoto rikosnimikkeenään rahapelirikos. Uuden rikostunnusmerkistön täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden varmistamiseksi arpajaislakiin ehdotetaan lisättäväksi rikostunnusmerkistössä käytetyn rahapelin käsitteen määritelmä.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Arpajaisrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 16 a §:ssä. Tekotapoina ovat 1) arpajaisten toimeenpaneminen ilman arpajaislaissa (1047/2001) tarkoitettua lupaa, 2) arpajaisten tuottojen käyttäminen olennaisesti vastoin arpajaisten toimeenpanoon annetussa luvassa tai tuottojen käyttötarkoituksen muuttamista koskevassa luvassa annettua määräystä, 3) arpajaisten toimeenpanoon kuuluvan tilitysvollisuuden laiminlyöminen, 4) arpajaislain 62 §:n 1—4 momentissa säädetyn kiellon rikkominen ja 5) pienarpajaisten toimeenpaneminen, vaikkeivät arpajaislain 5 §:ssä säädettyt arpajaisten toimeenpanijan edellytykset täyty. Arpajaisrikoksesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Rahapelitoiminnan osalta epäillyt arpajaisrikokset ovat liittyneet useimmiten meillä luvattomien rahapelien edistämiseen mainosaineistoa julkaisemalla tai levittämällä. Kysy-

mys yksinoikeusjärjestelmien alueellisesta ulottuvuudesta oli esillä korkeimman oikeuden Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistyksen internetpelejä koskevassa ratkaisussa (KKO 2005:27).

Rahapelitoiminnan huomattavan yhteiskunnallisen ja taloudellisen merkityksen vuoksi ehdotetaan rikoslakiin lisättäväksi rahapelitoiminnan yhteydessä tehdyille arpajaisrikokselle oma, ankarammin rangaistava tekomuoto rikosnimikkeenään rahapelirikos.

Rahapelirikoksena rangaistaisiin lainvastaisen rahapelitoiminnan ehkäisemisen näkökulmasta keskeiset, nykyisin tavallisena arpajaisrikoksena rangaistavat teot. Tekotavat olisivat 1) rahapelin toimeenpaneminen ilman rahapelilupaa tai vastoin rahapeliluvan ehtoja tai määräyksiä, 2) arpojen myyminen tai välittäminen ilman rahapelilupaa toimeenpantuun rahapeliin tai sellaisen rahapelin markkinointi, 3) arpojen myyminen tai välittäminen rahapeliin ulkomaille tai rahapelin markkinointi ulkomaille, jollei se ole sallittua sen valtion tai alueen lainsäädännön

mukaan, johon arpoja myydään tai välitetään tai rahapeliä markkinoidaan, 4) arpojen myyminen tai välittäminen, pelipanosten vastaanottaminen tai voittojen välittäminen ilman rahapelin toimeenpanijan lupaa ja 5) tilan luovuttaminen ilman rahapelilupaa tapahtuvaan raha-automaatin tai kasinopelin käytettävänä pitämiseen. Ensimmäinen tekotapa sisältyy nykyisin ilman rahapelilupaa tapahtuvan toiminnan osalta arpajaisrikosta koskevan rikoslain 17 luvun 16 a §:n 1 kohtaan. Rangaistavaa olisi lisäksi rahapeliluvan ehtojen tai määräysten vastainen toiminta. Muut tekotavat sisältyvät nykyisin saman arpajaisrikosta koskevan säännöksen 4 kohtaan ja saavat sisältönsä arpajaislain 62 §:n 2 ja 3 momentista. Toinen ja kolmas tekotapa olisi muotoiltu eduskunnalle aikaisemmin annettussa hallituksen esityksessä (HE 96/2008 vp) arpajaislain 62 §:n 2 momentille ehdotettu sanamuoto huomioon ottaen. Mainitun esityksen mukaan säännöksessä käytettäisiin käsitettä arpajaisten markkinointi aikaisemman käsitteen arpajaisten edistäminen julkaisemalla tai levittämällä mainosaineistoa tai muulla vastaavalla tavalla sijasta. Samassa esityksessä ehdotetaan markkinointi määriteltävän arpajaislain 4 §:n 3 kohdassa. Rahapeliin toimeenpanoon liittyvät tuottojen käyttötarkoitusta ja tilitysvelvollisuutta koskevat väärinkäytökset arvioitaisiin sen sijaan edelleenkin tavallisena arpajaisrikoksena.

Rahapelirikokselle ehdotettu rangaistusasteikko vastaisi rahankeräysrikokselle rikoslain 17 luvun 16 b §:ssä vuonna 2006 säädettyä rangaistusasteikkoa.

Rahapelirikosta koskevat säännökset ehdotetaan sijoitettavaksi rikoslain 17 luvun 16 a §:ään. Nykyiset 16 a, 16 b ja 16 c § siirtyisivät 16 b, 16 c ja 16 d §:ksi. Samalla 16 b §:ksi siirtyvään nykyiseen 16 a §:ään ehdotetaan tehtäväksi uuden 16 a §:n lisäämisestä aiheutuvat muutokset.

Arpajaislain 4 §:ssä on määritelty rahapeli-toiminta, mutta ei nimenomaisesti rahapeliä. Rahapelitoiminnalla tarkoitetaan 4 §:n 2 kohdan mukaan sellaisten arpajaisten toimeenpanoa, joista pelaaja voi voittaa rahaa.

Kun ehdotetun rahapelirikoksen rikostun-
nusmerkistössä käytettäisiin rahapelin käsitettä, ehdotetaan arpajaislakiin lisättäväksi rikostun-
nusmerkistön täsmällisyyden ja tark-

karajaisuuden varmistamiseksi rahapelin määritelmä. Rahapelillä tarkoitettaisiin nykyistä rahapelitoiminnan määritelmää vastaavasti arpajaisia, joista pelaaja voi voittaa rahaa. Sallitut rahapelin toimeenpanomuodot luettelaisiin edelleenkin arpajaislain 3 §:n 1—7 kohdassa.

Rikoslakiin lisättäväksi ehdotetun rahapelirikosta koskevan säännöksen vuoksi myös arpajaislain 63 §:n viittaussäännökseen tehtäisiin vastaava lisäys.

2 Esityksen vaikutukset

Esitys ehkäisee osaltaan lainvastaista rahapelitoimintaa ja siihen liittyen myös rahapelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

3 Asian valmistelu

Valtioneuvoston asettama Rahapelifoorumi ehdotti kansallista rahapelipolitiikkaa koskevissa 10 päivänä maaliskuuta 2006 valmistuneissa linjauksissaan (Sisäasiainministeriön julkaisuja 28/2006) arpajaisrikoksen rinnalle säädettäväksi rahapeleihin liittyvän törkeän tekemuodon rikosnimikkeenä esimerkiksi rahapelirikos. Rahapelirikoksen rangaistus-seuraamusten tulisi olla ankarammat kuin tavallisessa arpajaisrikoksessa. Vankeusrangaistuksen enimmäismäärää tulisi nostaa tältä osin nykyisestä kuudesta kuukaudesta esimerkiksi kahteen vuoteen.

Sisäasiainministeriössä valmisteltiin virkamiestyönä luonnos hallituksen esitykseksi (SM044:00/2007), jossa ehdotettiin tehtäväksi muun muassa Rahapelifoorumin ehdottama rikoslain muutos. Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella touku-
kuussa 2007.

Sisäasiainministeriön asettaman arpajaislain uudistamista koskevan hankkeen (SM064:00/2007) ensimmäisen vaiheen ehdotukset sisältävä väliraportti luovutettiin sisäasiainministerille 10 päivänä huhtikuuta 2008. Edellä mainitun sisäasiainministeriössä virkamiestyönä valmistellun luonnoksen hallituksen esitykseksi ja siitä saadun lausuntopalauteen pohjalta valmistellut hankkeen ehdotukset sisälsivät muun muassa rangais-

tussäännöstä koskevat säädösesitykset. Tämä esitys pohjautuu noihin ehdotuksiin.

4 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan samanaikaisesti eduskunnalle aikaisemmin annettussa hallituksen esityksessä ehdotettujen lakien kanssa.

Rahapelirikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisen osalta noudatettaisiin perustuslain 8 §:ssä ja rikoslain 3 luvun 2 §:ssä säädettyä lievemmän lain periaatetta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**rikoslain 17 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 16 a—16 c §, sellaisina kuin ne ovat, 16 a § laissa 1051/2001 sekä 16 b ja 16 c § laissa 257/2006, sekä *lisätään* 17 lukuun, sellaisena kuin se on siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, uusi 16 d § seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

16 a §

Rahapelirikos

Joka

- 1) toimeenpanee rahapelin ilman arpajaislain (1047/2001) 11 §:ssä tarkoitettua rahapelilupaa tai vastoin rahapelilupaan 13 §:n mukaan liitettyjä ehtoja tai määräyksiä,
- 2) myy tai välittää arpoja ilman arpajaislaissa tarkoitettua rahapelilupaa toimeenpantuun rahapeliin tai markkinoi sellaista rahapeliä vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä kieltoa,
- 3) myy tai välittää arpoja rahapeliin ulkomaille tai markkinoi rahapeliä ulkomaille vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettyä kieltoa,
- 4) ilman rahapelin toimeenpanijan lupaa myy tai välittää arpajaislaissa tarkoitettua rahapeliluvan nojalla toimeenpantuun rahapeliin liittyviä arpoja taikka vastaanottaa sellaiseen rahapeliin liittyviä pelipanoksia tai välittää sellaiseen rahapeliin liittyviä voittoja vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädettyä kieltoa, taikka
- 5) luovuttaa tilan ilman arpajaislaissa tarkoitettua rahapelilupaa tapahtuvaan rahautomaatin tai kasinopelin käytettävänä pi-

tämiseen vastoin arpajaislain 62 §:n 3 momentissa säädettyä kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rahapelirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

16 b §

Arpajaisrikos

Joka

- 1) toimeenpanee muut kuin 16 a §:n 1 kohdassa tarkoitettua arpajaislaissa tarkoitettua lupaa,
- 2) muulla kuin 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla rikkoor arpajaislain 62 §:n 1—4 momentissa säädettyä kieltoa,
- 3) käyttää arpajaisten tuotot olennaisesti vastoin arpajaisten toimeenpanoon annetussa luvassa tai tuottojen käyttötarkoituksen muuttamista koskevassa luvassa annettua määräystä,
- 4) laiminlyö arpajaisten toimeenpanoon kuuluvan tilitysvollisuuden, tai
- 5) toimeenpanee arpajaislain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua pienarpajaiset, vaikkei täytä arpajaislain 5 §:ssä säädettyjä arpajaisten toimeenpanijaa koskevia edellytyksiä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *arpajaisrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

16 c §

Rahankeräysrikos

Joka tahallaan

1) toimeenpanee rahankeräyksen ilman rahankeräyslaissa (255/2006) tarkoitettua lupaa taikka lain 5 §:n 2 tai 3 momentin vastaisesti,

2) toimeenpanee rahankeräyksen vastoin rahankeräyslain 9 §:ssä säädettyä kieltoa,

3) toimeenpannessaan rahankeräyksen antaa keräyksen kohderyhmälle merkityksellisiä totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja,

4) antaa rahankeräyslaissa tarkoitettulle lupaviranomaiselle väärän tiedon seikasta, joka on omiaan vaikuttamaan rahankeräyslupan saantiin tai ehtoihin, tai salaa sellaisen seikan taikka luvan saatuaan jättää ilmoittamatta lupaviranomaiselle olosuhteiden muutoksesta, josta luvan myöntämisen yhteydessä tai muuten on erityisesti velvoitettu ilmoittamaan,

5) käyttää rahankeräyksellä saatuja varoja olennaisesti vastoin rahankeräysluvassa tai

varojen käyttötarkoituksen muuttamista koskevassa luvassa asetettuja ehtoja tai annettuja määräyksiä,

6) laiminlyö rahankeräyslain 21 §:ssä säädetyn tilitys- tai ilmoitusvelvollisuuden tai

7) toimii rahankeräyksen käytännön toimeenpanijana ilman rahankeräyslain 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua määrystä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rahankeräysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

16 d §

Lievä rahankeräysrikos

Jos rahankeräysrikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava *lievästä rahankeräysrikoksesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**arpajaislain 4 ja 63 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä marraskuuta 2001 annetun arpajaislain (1047/2001) 4 §:n 2 kohta ja
 63 § sekä
lisätään 4 §:ään uusi 1 a kohta seuraavasti:

4 §

Muut määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1 a) *rahapelillä* sellaisia arpajaisia, joista pelaaja voi voittaa rahaa;
 2) *rahapelitoiminnalla* rahapelin toimeenpanoa;

63 §

Viittaukset rikoslakiin

Rangaistus rahapelirikoksesta ja arpajaisrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 16 a ja 16 b §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Anne Holmlund*

1.

Laki**rikoslain 17 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 16 a—16 c §, sellaisina kuin ne ovat, 16 a § laissa 1051/2001 sekä 16 b ja 16 c § laissa 257/2006, sekä *lisätään* 17 lukuun, sellaisena kuin se on siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, uusi 16 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

16 a §

Rahapelirikos

Joka

1) *toimeenpanee rahapelin ilman arpajaislain (1047/2001) 11 §:ssä tarkoitettua rahapelilupaa tai vastoin rahapelilupaan 13 §:n mukaan liitettyjä ehtoja tai määräyksiä,*

2) *myy tai välittää arpoja ilman arpajaislaissa tarkoitettua rahapelilupaa toimeenpantuun rahapeliin tai markkinoi sellaista rahapeliä vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä kieltoa,*

3) *myy tai välittää arpoja rahapeliin ulkomaille tai markkinoi rahapeliä ulkomaille vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettyä kieltoa,*

4) *ilman rahapelin toimeenpanijan lupaa myy tai välittää arpajaislaissa tarkoitetun rahapeliluvan nojalla toimeenpantuun rahapeliin liittyviä arpoja taikka vastaanottaa sellaiseen rahapeliin liittyviä pelipanoksia tai välittää sellaiseen rahapeliin liittyviä voittoja vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädettyä kieltoa, taikka*

5) *luovuttaa tilan ilman arpajaislaissa tarkoitettua rahapelilupaa tapahtuvaan rahautomaatin tai kasinopelin käytettävänä pitämiseen vastoin arpajaislain 62 §:n 3 mo-*

mentissa säädettyä kieltoa,
 on tuomittava, jollei teosta muualla laissa
 säädetä ankarampaa rangaistusta, **rahapeli-
 rikoksesta** sakkoon tai vankeuteen enintään
 kahdeksi vuodeksi.

16 a §

Arpajaisrikos

Joka

1) toimeenpanee arpajaiset ilman arpajais-
 laissa (1047/2001) tarkoitettua lupaa,

2) käyttää arpajaisten tuotot olennaisesti
 vastoin arpajaisten toimeenpanoon annetussa
 luvassa tai tuottojen käyttötarkoituksen muut-
 tamista koskevassa luvassa annettua määräys-
 tä,

3) laiminlyö arpajaisten toimeenpanoon
 kuuluvan tilitysvelvollisuuden,

4) rikkoo arpajaislain 62 §:n 1—4 momen-
 tissa säädettyä kieltoa, tai

5) toimeenpanee arpajaislain 27 §:n 1 mo-
 mentissa tarkoitettut pienarpajaiset, vaikkei
 täytä arpajaislain 5 §:ssä säädettyjä arpajais-
 ten toimeenpanijaa koskevia edellytyksiä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa
 säädetä ankarampaa rangaistusta, *arpajaisri-
 koksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään
 kuudeksi kuukaudeksi.

16 b §

Arpajaisrikos

Joka

1) toimeenpanee *muut kuin 16 a §:n 1 koh-
 dassa tarkoitettut* arpajaiset ilman arpajais-
 laissa tarkoitettua lupaa,

2) *muulla kuin 16 a §:ssä tarkoitettulla ta-
 valla* rikkoo arpajaislain 62 §:n 1—4 mo-
 mentissa säädettyä kieltoa,

3) käyttää arpajaisten tuotot olennaisesti
 vastoin arpajaisten toimeenpanoon annetussa
 luvassa tai tuottojen käyttötarkoituksen
 muuttamista koskevassa luvassa annettua
 määräystä,

4) laiminlyö arpajaisten toimeenpanoon
 kuuluvan tilitysvelvollisuuden, tai

5) toimeenpanee arpajaislain 27 §:n 1 mo-
 mentissa tarkoitettut pienarpajaiset, vaikkei
 täytä arpajaislain 5 §:ssä säädettyjä arpajais-
 ten toimeenpanijaa koskevia edellytyksiä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa
 säädetä ankarampaa rangaistusta, *arpajaisri-
 koksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään
 kuudeksi kuukaudeksi.

16 c §

Rahankeräysrikos

Joka tahallaan

1) toimeenpanee rahankeräyksen ilman ra-
 hankeräyslaissa (255/2006) tarkoitettua lupaa
 taikka lain 5 §:n 2 tai 3 momentin vastaisesti,

2) toimeenpanee rahankeräyksen vastoin
 rahankeräyslain 9 §:ssä säädettyä kieltoa,

3) toimeenpannessaan rahankeräyksen an-
 taa keräyksen kohderyhmälle merkitykselli-
 siä totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tie-

(16 b §)

toja,

4) antaa rahankeräyslaissa tarkoitetulle lupaviranomaiselle väärän tiedon seikasta, joka on omiaan vaikuttamaan rahankeräysluvan saantiin tai ehtoihin, tai salaa sellaisen seikan taikka luvan saatuaan jättää ilmoittamatta lupaviranomaiselle olosuhteiden muutoksesta, josta luvan myöntämisen yhteydessä tai muuten on erityisesti velvoitettu ilmoittamaan,

5) käyttää rahankeräyksellä saatuja varoja olennaisesti vastoin rahankeräysluvassa tai varojen käyttötarkoituksen muuttamista koskevassa luvassa asetettuja ehtoja tai annettuja määräyksiä,

6) laiminlyö rahankeräyslain 21 §:ssä säädetyn tilitys- tai ilmoitusvelvollisuuden tai

7) toimii rahankeräyksen käytännön toimeenpanijana ilman rahankeräyslain 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräystä,

on tuomittava jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rahankeräysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

16 d §

Lievä rahankeräysrikos

Jos rahankeräysrikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava *lievästä rahankeräysrikoksesta* sakkoon.

(16 c §)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**arpajaislain 4 ja 63 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä marraskuuta 2001 annetun arpajaislain (1047/2001) 4 §:n 2 kohta ja
 63 § sekä

lisätään 4 §:ään uusi 1 a kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

4 §

*Muut määritelmät**Muut määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *rahapelitoiminnalla* sellaisten arpajaisten toimeenpanoa, joista pelaaja voi voittaa rahaa;

1 a) **rahapelillä** sellaisia arpajaisia, joista pelaaja voi voittaa rahaa;
 2) *rahapelitoiminnalla* rahapelin toimeenpanoa;

63 §

63 §

*Arpajaisrikos****Viittaukset rikoslakiin***

Rangaistus arpajaisrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 16 a §:ssä.

Rangaistus *rahapelirikoksesta ja* arpajaisrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 16 a ja 16 b §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .